

Motion till riksdagen 2023/24:2852

av Rickard Nordin (C)

med anledning av prop. 2023/24:88 En tydligare process för tillståndsprövning av elnät

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen vid utfärdande och tillämpande av föreskrifter för teknikval i hög grad ska ta hänsyn till möjligheterna med marksnål teknik och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I regeringens proposition 2023/24:88 En tydligare process för tillståndsprövning av elnät behandlas två frågor. Vi i Centerpartiet motsätter oss inte någon av dem. Det finns dock behov av vissa förtydliganden och ramar för regeringen att förhålla sig till.

Regeringen skriver i sin proposition: ”För att göra tillståndsprövningen tydligare och därigenom förkorta ledtiderna i tillståndprocessen ska regeringen få meddela föreskrifter om valet av teknik mellan att anlägga en luftledning eller en mark- eller sjökabel.”

Det i sig är bra. Det behövs större tydlighet för att minska ledtiderna och skynda på utbyggnaden av överföringskapaciteten. Problemet med regeringens förslag är dock otydligheten i vad inriktningen ska vara och vad kriterierna bör stipulera. Det blir ett frikort för regeringen att fatta vilka beslut som helst. I stället bör riksdagen i ett tillkännagivande ställa upp vissa kriterier som regeringen bör förhålla sig till när sådana beslut fattas.

Att bygga ut elnätsinfrastrukturen kan ha stor påverkan på den fysiska miljön och kan påverka flertalet aktörer över region- och kommungränserna. Centerpartiet vill se en ökad lokal och regional samordning i planeringen av elnätsinfrastruktur, så att bebyggelsen genomförs på ett sätt som gagnar regionen som helhet, vilket kräver god lokal kännedom om området. Centerpartiet anser också att ersättningsnivåerna vid markintrång bör ses över. Vi anser dessutom att det behöver tas fram en ny modell som

täcker markägarens reella förluster, som också leder till att planering av samhällsinfrastrukturen då baseras på hela den samhällsekonomiska kostnaden när mark tas i anspråk.

I dag driver elnätsregleringen mot nybyggnation av nät. Det är det som ger avkastning i intäktsregleringen. Detta trots att det kan finnas goda möjligheter till andra tekniker för att öka överföringskapaciteten eller avhjälpa flaskhalsar. Trafikverket jobbar enligt en fyrstegsprincip där utbyggnad av ny infrastruktur är sista steget. Någon sådan princip finns inte när det gäller elnät, utan där används det sista steget direkt. Detta trots att det kan finnas andra åtgärder som avhjälper problemet. Det finns dock få eller inga incitament som driver mot det.

Utbyggnad kommer att behövas. I stor mängd. Eftersom ledtiderna är långa är det viktigt att inte bygga ut mer än nödvändigt och inte ta mer mark i anspråk än vad som är motiverat. Intrången kommer att vara stora oavsett, och det är därför viktigt att inte göra dem onödigt stora. Centerpartiet anser att regeringen i sina föreskrifter om teknikval bör tillämpa bedömningar kring användandet av marksnål teknik.

Att nyttja befintliga ledningsgator genom att exempelvis ”bygga en våning till”, bredda ledningsgator i stället för att dra nya, samförlägga med annan infrastruktur som vägnät, nyttja flexibilitet, energieffektivisera, nyttja lager på strategiska platser, nedgrävd kabel i stället för luftledning, dynamiska ledningar, högttemperaturlinor, ökad spänningsnivå och mycket mer kan alla vara exempel på åtgärder som kan klassas som marksnål teknik där behovet av intrång minskar där kapacitet behöver tillföras eller frigöras.

Flera av dessa behöver nya regelverk för att göras möjliga. Det bör regeringen också genomföra, för att underlätta utbyggnaden.

Regeringen talar ofta om att få människor med sig på den gröna omställningen. Här har regeringen en ypperlig chans att underlätta för de människor, inte minst på landsbygden, som får intrång på sina marker och som i dag får alldeles för dåliga ersättningar, och samtidigt kan ledtiderna kortas och utbyggnaden effektiviseras. Centerpartiet tycker att omställningen är alldeles för viktig för att lämnas vind för våg utan styrning. Därför bör mer uppmärksamhet ges till elnätsregleringen och elnätsutbyggnaden, så att den blir en möjlighet snarare än ett hinder. Det börjar med att tillämpa marksnåla tekniker och nya möjligheter.

Rickard Nordin (C)